Lärarhandledning

Skriven av Malin Eriksson Sjögärd

& Alice Hymna Ramnehill

Omslag och vinjetter av Lina Blixt

OPAL

Lärarhandledningens upplägg och innehåll

Välkommen till *Bergets barns* lärarhandledning! *Bergets barn* inbjuder till arbete med flera viktiga teman som mytologi och eko-kritik på ett konkret vis. Utifrån boken kan man också reflektera kring mjukare relationella frågor om vänskap, gruppdynamik och att våga vara sig själv.

Handledningen består först av läsförståelse- och reflektionsfrågor som kan användas under läsningens gång. Därefter kommer tre sinsemellan fristående spår som ger uppslag till hur klassen kan fördjupa sig i olika tema efter läsningen. Ni kan välja att arbeta med bara ett spår eller med flera.

Handledningen är skriven av *Bergets barns* författare Malin Eriksson Sjögärd, som också är konstnärlig lektor i kreativt skrivande och utbildad lärare i svenska och religion, tillsammans med Alice Hymna Ramnehill, leg. Psykolog och doktorand i Idé och lärdomshistoria.

Presentation av boken

Leon har svårt att passa in i skolan och i stadsmiljöer. Kläder och skor skaver, ljud och lukter stör och han delar inte intresse med de andra i sin klass. Hemma i Utmarkens skog är han stark och fri. Där springer han barfota, klädd i sina skinnkläder och umgås med vilda djur. När skogen hotas väcks en kraft i honom, som han inte kan kontrollera. Vad är det för kraft? Varför finns den i Leon? Och ska han lyckas rädda skogen?

Presentation av författaren

Jag som skrivit *Bergets barn* heter Malin Eriksson Sjögärd. Jag har skrivit böcker i över femton år. Drygt trettio stycken har det blivit hittills. Ändå känns det lika spännande varje gång jag börjar på en ny bok. Det brukar starta med att en eller flera personer dyker upp i min fantasi. Då går jag långa promenader och "pratar med dem" och sedan skriver och ritar jag.

När jag mötte Leon kändes det genast väldigt speciellt. Av alla personer jag skrivit om så är Leon den som är mest lik mig!

När jag inte skriver böcker själv jobbar jag som lärare för nya barnboksförfattare på Linnéuniversitet. Jag är konstnärlig lektor i Kreativt skrivande och jag forskar också konstnärligt.

Vill ni veta mer får ni gärna följa mig på sociala medier:
IG: @malinerikssonsjogard
FB: Malin Eriksson Sjögärd
WWW: malinsbocker.com

Boka ett författarbesök!

Efter att ni läst boken kan det vara kul att få träffa författaren. Jag gör många författarbesök både på plats i skolor och digitalt. Då berättar jag om varför jag skrev boken, hur skrivprocessen gick till och ger tips kring hur klassen kan utveckla sitt eget skrivande och läsande. Klassen får också göra skrivövningar. Ett författarbesök bokas via Författarcentrum, men om ni har några frågor kan ni också kontakta mig direkt via mejl: malinsbocker@outlook.com

Inför läsningen

Här följer förslag på hur ni kan förbereda läsningen.

Ni kan börja med att se filmen där Malin Eriksson Sjögärd presenterar sig och boken.

Länk finns här: https://www.youtube.com/watch?v=WK3YEjtNOP8

QR-kod till filmen finns här!

Presentera boken!

Börja med att skapa en nyfikenhet inför läsningen hos eleverna. Låt alla få ta del av omslaget, förslagsvis genom att projicera bilden på väggen.

Berätta att omslaget är skapat av Lina Blixt. Hon är illustratör och har gjort omslag till många böcker. När hon skapade omslaget till *Bergets barn* läste hon först boken som ni snart ska läsa och skapade sedan framsidan. När man tittar på framsidan kan man få ledtrådar till vad boken kommer handla om. Vad tänker ni?

Ställ en eller ett par öppna frågor, till exempel:

- Vad ser vi på bilden?
- Vilka känslor ger bilden?
- Vad tror ni att det kommer vara för bok?

Prata sedan om bokens genrer

Börja gärna med att repetera olika genrer som finns för böcker, och kanske också film och musik. Fråga klassen vilka genrer känner till. Berätta sedan att *Bergets barn* är i genren magisk realism.
Prata om vad man kan förvänta sig av en roman som är i den genren. Har någon läst någon annan bok som är det?

Magisk realism
Är en berättelse som utspelar sig i verkligheten men där det finns magiska inslag som är en självklar del av världen.

Läsförståelse- och reflektionsfrågor under läsningens gång

Att ge plats till reflektionspaus under läsningens gång kan vara bra, för att fånga upp och fördjupa det lästa. Här följer några enkla frågor som man kan utgå från.

Om du högläser boken för klassen kan ni göra paus efter de markerade kapitlen och diskutera frågorna. De är skrivna för att fånga upp centrala delar av berättelsen och kan hjälpa elever med koncentrationssvårigheter att hänga med. Frågorna kan också delas ut till eleverna om de läser själva och kan då besvaras skriftligt om man föredrar det. Frågorna är indelade så att vissa svar finns i texten. De frågorna handlar om läsförståelse och kan hjälpa eleverna att fånga upp bärande delar av handlingen. Andra är öppna för tolkning och inbjuder till reflektion. De är i kursiv stil.

Efter kapitel 1

Leon är bokens huvudperson. När boken börjar är Leon vid Utberget. Vad ser han vid berget?

Vem är Sigge? Hur ser han ut? *Hur känner Leon för Sigge?*

Leons mamma och pappa finns också med i kapitlet. Varför vill Leons mamma att han ska klä sig mer likt andra jämnåriga? *Tycker du att mamma beter sig rätt mot Leon? Varför? Varför inte?*

Varför ska Leon, hans föräldrar, Sigge och Johanna demonstrera?

Efter kapitel 5

Beskriv Johanna med tre ord.
Leon har blivit arg två gånger. Vilka gånger? Vad har han blivit arg på?
Vad tycker Johanna om att Leon blir arg?
Tror du att Leon kommer klara att inte bli så arg mer? Varför eller varför inte?

Efter kapitel 7

Hur har Leon det i skolan?
Hur har Johanna det i skolan?

Mayra tog en mobil av en tjej. *Vem tror du tjejen är?*
Här kan det vara kul om ni antingen enskilt eller tillsammans i gruppen skriver ner vem ni tänker att hon är. När ni läst ut boken kan ni gå tillbaka till det ni skrev och se om ni har gissat rätt.

Efter kapitel 13

Hur beter sig Filip Högman på mötet? *Vad tycker du om hur han beter sig?*
Vad säger Leon när han ställer sig upp och talar på mötet?

Beskriv Sigge med tre ord.
Varför tror ni Sigge går i väg i slutet av detta kapitel?

Efter kapitel 18

Varför är Leons mamma så arg på Sigge?
Vad är hon rädd för att Leon ska råka ut för?

Efter kapitel 24

Varför säger Johanna att det är något fel på Leon?
Vad vill Leon?
Vad vill Johanna?

Efter kapitel 27

Nu har Leon fått fler vänner i skolan. Hur blev det så? Vad har förändrats?

Efter kapitel 32

Vem är Tolja?
Vem är Hulja?
Vilka är det som Hulja kallar *dom andra?*
Beskriv miljön inne i berget.
Vad händer med Filip Högman inne i berget? Varför beter han sig så annorlunda?

Frågor ni kan diskutera efter att ni läst ut:

Varför lämnades Leon bort?
Vem är Sigge? Varför skar han av sig sin svans?
Vad hände med Filip Högman efter att han varit inne i berget?

Tror du att Leon kommer berätta för sina föräldrar var han kommer ifrån? Varför eller varför inte?

Tolja säger att Leon kommer rädda människorna (sida 205). *Vad tror du att hon menar med det? Vad är det hos människorna som inte fungerar?*

Bergtagen
Det finns en gammal myt om att troll bergtar människor. De lurar med människor in i berget och efter det blir människan mycket förändrad. Förr i tiden användes myten ibland för att förklara psykisk sjukdom.

Fördjupningsspår efter att ni läst klart
- Tre olika tematiska infallsvinklar

Spår A

Mytologi och *den andre*

I det här spåret så finns reflektionsfrågor kring gränsen mellan fantasi och verklighet, både inom ramen för bokens värld och inom ramen för vardagens mellanmänskliga relationer. De leder också vidare till att reflektera över hur man ser på olika grupper och fördomar.

Leon kommer från ett folk som människor brukar kalla troll.
Vad vet ni om troll?
-Vilka egenskaper brukar troll ha?
-Hur ser troll ut?
-Vad brukar troll göra?
-Var bor troll?

Samla in all fakta ni i klassen kan komma på om troll i en gemensam mind map, förslagsvis på tavlan eller på en gemensam skärm.

Gå igenom det ni kommit på tillsammans. Är det något som är motsägelsefullt? Berättelsen om troll kommer ur en muntlig tradition. Troll är ett väsen som är skapade av många olika människors fantasi. Därför kan föreställningen om troll vara motsägelsefull. Det finns inte någon objektiv sanning om troll, men det finns fakta som mer eller mindre passar in i vår gemensamma idé om vad ett troll är.

På nätet finns också de som vi ofta kallar nättroll, de ägnar sig åt att skriva förvirrande och ofta provocerande saker på sociala medier. Detta används av odemokratiska krafter för att styra människor och det finns till och med trollfabriker där man jobbar med att skapa så mycket oreda som möjligt. Ordet kommer inte ursprungligen som man kan tro från våra mytologiska

troll utan kommer från engelskans to troll. Det är ett ord som beskriver ett sätt att fiska. När man trollingfiskar har man bete fast efter en båt som åker framåt.

Både Sigge och Leon i boken råkar ut för näthat. Gå tillbaka i boken om det behövs och läs hur de råkar ut för det (exempelvis på sidorna 130, 153 eller 156). Näthat drivs många gånger av falska rykten. Men ofta finns ett korn av sanning i ryktet, som gör att man lätt blir lurad.
Har ni stött på falska rykten på nätet? Hur avgör ni vad som är falskt eller sant?

Gå tillbaka till er mind map där ni samlat ihop vad ni vet om troll.
Vad tänker Tolja och hennes folk om människors föreställningar om troll? (Gå tillbaka och läs igen i kapitel 37, på sida 204, om ni inte kommer ihåg)
Vad av det ni skrivit på er mind map tror ni Tolja tycker stämmer på sitt folk? Vad passar inte in? Varför passar det inte in?

Toljas folk kallar människor för *dom andra*. Om Toljas folk skulle beskriva människor, hur tror ni att de skulle beskriva dem då?

Utforska fördomar!

Nu ska ni använda er fantasi i en lek där ni utforskar fördomar. Låtsas att ni alla tillhör Tolljas folk och samla ihop en mind map med ”fakta” om *dom andra*. Hur beter de sig? Hur ser de ut? Vad gillar de att göra?

Man kan säga att det ni fantiserat fram här är Toljas folks fördomar om människor. Det ni skrev tidigare om troll är människors fördomar om troll.

Vad är fördomar? Varför kan fördomar vara farligt? Kan ni hitta exempel i samhället där fördomar varit eller är skadliga?

Kan vi också behöva fördomar? Varför? Kan ni komma på situationer där fördomar behövs?
Hur kan man göra för att undvika att styras av skadliga fördomar?

Spår B

Trollmyter förr och nu

I det här spåret får ni jobba med en klassisk trollberättelse och sedan fantisera fram ett eget troll.

Den bok Leon läser i boken (sida 184) heter *Bortbytingen*. Det är en klassiker skriven av den kända svenska författaren Selma Lagerlöf. Hon levde 1858-1940. Läs *Bortbytingen* högt i klassen.

(Den finns också inläst på You Tube, via denna länk: https://www.youtube.com/watch?v=B00ABVG4lP0&t=45s)

Hur beskrivs troll i Selmas berättelse? Ser ni någon skillnad mellan trollen i Selma Lagerlöfs berättelse och i *Bergets barn*? Vilka andra berättelser om troll känner ni till?

Låt alla i klassen, enskilt eller i grupp fantisera fram ett eget troll och fantisera också fram den trollvärld den tillhör.

1) Börja med att rita ett troll.

2) Gör sedan en mind map där ni skriver och ritar saker om trollet. Ta hjälp av frågorna som finns här men fantisera gärna fram mer än så. Brainstorma alla möjliga och omöjliga frågor som ni kan komma på och svara på dem.

Hur ser trollet ut?
Vad heter det?
Hur gammalt är det?
Vad tycker det om att göra?
Vad tycker det inte om?
Var bor det?
Vilka bor det med?

Har trollet några vänner?
Några ovänner?
Vad tycker trollet om människor?
Vet människorna om att trollet finns?

3a) Låt alla berätta om sina olika troll för hela klassen eller för en mindre grupp.

3b) Ni kan också välja att göra en dramaövning där vissa spelar sina troll och andra spelar människor. Exempelvis kan situationen ni dramatiserar vara att människorna och trollen ska ha ett möte på kommunhuset där de diskuterar om Filip Högman ska få bygga i Utmarkens skog.

Spår C

Etiska frågor kring naturen rätt och klimatet

I det här spåret finns reflektionsfrågor som ger ingång till ett fördjupat samtal om klimatfrågor och olika värderingar som kan stå mot varandra när det gäller klimatfrågan. Syftet är att skapa ett tillfälle för att diskutera etiska frågor och olika argument som har med klimatfrågan att göra. Utifrån frågorna kan ni diskutera i helklass och det är bra om läraren leder diskussionen och antecknar argument som läggs fram på tavlan eller på gemensam skärm.

Börja med att prata om vad argument betyder och hur man gör när man argumenterar. Varför är det bra att hitta argument för och emot en sak? När argumenterar du?

Argument
Argument är när man säger varför man tycker en sak. Om du vill äta godis innan maten kan ett argument emot att göra det vara att du får sämre matlust. Ett argument för att du ska göra det kan vara att godis är gott och du blir glad av att äta det.

I Bergets barn bryts hotas Utberget av att Filip Högman vill bygga hus där. Leon och Johanna och deras föräldrar och Sigge kämpar för att bygget inte ska bli av. Tidigare, innan Leon och Johanna föddes, kämpade deras föräldrar och Sigge också mot att Ballas entreprenad skulle bryta gnejs Åmineberget. Den kampen förlorade de. Liknande konflikter finns på många ställen i Sverige och världen. Kan ni komma på några konflikter? Ett aktuellt exempel just nu är att man vill öppna nya gruvor på flera ställen i Sverige för att kunna bryta jordartsmetaller som behövs för att vi exempelvis ska kunna göra fler mobiler och elbilar. Detta kallas en grön omställning, det behövs för att samhället ska bli mer miljövänligt samtidigt som många människor är oroliga för att naturen riskerar att ta skada av gruvorna.

Konflikterna är ofta svåra eftersom det finns viktiga saker som står på spel. Det är olika värderingar som krockar mellan människor, men också mellan olika företags och staters intressen i de naturresurser som finns inom ett visst geografiskt område.

Vad handlar konflikter som rör naturens rätt och naturresurser om?

Vad är en naturresurs?
Naturresurser är exempelvis skog, metaller och vindkraft. Det är viktigt för samhället och för sådant som vi vill ha i samhället. Exempelvis behöver vi el, de flesta av oss använder mobiler, som innehåller ett 60-tal olika metaller, etc.

Vad innebär naturens rätt?
Naturens rätt hamnar ofta i konflikt med företags och staters intresse att nyttja befintliga naturresurser. Naturens rätt innebär att naturresurser inte bara är till för att utnyttjas och många rörelser och grupper företräder naturens rätt. Man lyfter då fram och argumenterar för naturens rätt när naturresurser nyttjas. Fokus ligger på att visa omvärlden att det uppstår

skador i naturen som rubbar dess eko-system, när naturresurser utnyttjas.

Exempel på varför man är för eller emot att naturtillgångar utvinns:

För

- Samhället behöver naturtillgången. Det blir bra för alla om vi exempelvis har mer el eller kan göra fler mobiltelefoner.
- Det är bra för miljön att nyttja naturtillgångarna eftersom det bidrar till "grön omställning" av samhället.

Emot

- När man använder naturtillgången så rubbas naturens eko-system och det kan ge problem exempelvis för grundvattnet eller djurlivet.
- Människor använder marken där naturtillgångarna finns för sin försörjning, exempelvis bönder, skogsägare eller renägare som inte längre kan fortsätta sin verksamhet om man ska använda naturresurserna.
- Människor som älskar en plats, exempelvis en skog, och vill ha den kvar oförändrad.

Finns det någon konflikt kring naturtillgångar i ert närområde?
Vilka argument finns från olika sidor i den konflikten?

Gå tillbaka och läs vad Leon säger när han pratar i radion (sida 75). Vilka argument använder han? Skriv ner dem på tavlan eller gemensam skärm. Går det att placera in dem i de olika exemplen ovan? Gå sedan tillbaka och läs vad Filip Högman säger på mötet. Vilka argument använder han? Skriv ner dem också. Placera in dem också i exemplen ovan.

Vem tycker ni har starkast argument? Varför?

På några ställen i världen har man prövat att ge "juridisk rätt" till exempelvis en flod. Om Utberget skulle ha juridisk rätt skulle politikerna behöva fråga vad som är bergets bästa när de bestämmer om Filip Högman

får bygga villor där.

Vad tror ni bergets bästa skulle vara? Kan människor veta vad som är ett bergs bästa? Hur? Är det viktigt att människor tar hänsyn till vad som är bergets bästa? Varför? Varför inte? När kan människors bästa vara viktigare än bergets bästa?

Hur skulle världen se ut om människor alltid tog hänsyn till naturens bästa? Skulle människor må bättre eller sämre då tror ni? Varför?

Övrig information om *Bergets Barn*

ISBN: 9789172269569
Antal sidor: 230
Utgivningsdatum: 2026-09-09

Utgiven av: Bokförlaget Opal